

ХИТНО

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Сектор за људске ресурсе

08 број: 61 /2018

08.01.2018. године

Београд

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ У СЕДИШТУ МИНИСТАРСТВА – СВИМА
- руководиоцу

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДНИЦЕ У СЕДИШТУ ДИРЕКЦИЈЕ ПОЛИЦИЈЕ – СВИМА
- руководиоцу

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ЗА ГРАД БЕОГРАД
- начелнику

ПОДРУЧНА ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА – СВИМА
- начелнику

Поштовани,

Ради разумевања начина регулисања сменског рада у Министарству унутрашњих послова, као и права запослених који раде у таквом режиму рада потребно је свеобухватно сагледати нормативу општих прописа о раду, као и посебних који се примењују на запослене у Министарству унутрашњих послова.

1. ОПШТИ ПОЈАМ СМЕНСКОГ РАДА

Одредбама Закона о раду, прописано је да распоред радног времена у оквиру радне недеље утврђује послодавац. По правилу радна недеља траје пет радних дана, а радни дан по правилу траје осам часова. Послодавац код кога се рад обавља у сменама, ноћу или кад природа посла и организација рада то захтева – радну недељу и распоред радног времена може да организује на други начин.

Сменски рад је организација рада код послодавца према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља. Сменски рад може, али и не мора да укључује ноћни рад. Самим тим, процес рада може бити тако организован да запослени могу рад обављати у две смене, од којих су обе дневне, или пак, једна дневна а једна ноћна смена.

Запослени који ради у сменама је запослени који код послодавца, код кога је рад организован у сменама у току месеца, посао обавља у различитим сменама најмање трећину свог радног времена.

Значајни међународни документ, конвенције Међународне организације рада, не дају прецизније дефиниције сменског рада, иако га детаљније уређују Директиве (упутства) Европске Уније, које, опет, нису правно обавезујуће, али које су и једине које дефинишу сменски рад. Тако Директива о радном времену ЕУ 2003/88/ЕЦ, начин организације рада у коме радници међају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања који може бити непрекидан или са прекидима (континуиран или дисконтинуиран), изискијући потребу да радник ради у различито време, током одређеног периода дана или ноћи, дефинише као сменски рад.

Из наведеног произилази да је одређивање сменског рада аутономно право послодавца да сам одређује да ли ће свој рад организовати кроз смене или не.

2. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА У МИНИСТАРТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Законом о полицији, чланом 153., прописано је да је полиција организована тако да се полицијски послови обављају 24 часа дневно. Радни дан, по правилу, траје осам часова. Радна недеља траје пет радних дана, односно 40 часова. Изузетно од наведеног, за поједине полицијске службенике, у зависности од потреба службе, и складу са локалним приликама, односно када се рад обавља у сменама, ноћу или кад природа посла и организација рада то захтева, министар може прописати и другачију организацију рада.

Чланом 154. истог закона прописано је да је полицијски службеник дужан да у обављању полицијских послова ради по посебном распореду рада (дневном или недељном) који одређује непосредни руководиоца. Према наведеном плану посебан распоред рада подразумева: 1) рад у сменама; 2) рад у турнусу; 3) рад суботама, недељама, празницима и другим нерадним данима; 4) рад ноћу; 5) учесталу нередовност; 6) прековремени рад; 7) приправност за рад.

Рад у смени, дефинисан је као обављање посла наизменично у периодима преподневног (прва смена), послеподневног (друга смена) и ноћног дела дана (трећа смена), који подразумева редован радни циклус где запослени у току календарског месеца, у оквиру редовног месечног фонда радних сати, свој посао обавља наизменично у једном од наведених осмочасовних циклуса дана (у првој, другој или трећој осмочасовној смени), а на радном месту за које је одређено да се радна активност врши пуних 24 часа.

3. УВЕЋАЊЕ ЗАРАДЕ ЗА СМЕНСКИ РАД

Чланом 108. став 1. тачка 2. Закона о раду, који је у овој форми важио до измена и допуна Закона о раду које су ступиле на правну снагу 27.09.2014. године, било је прописано да запослени има право на увећану зарату у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то за рад ноћу и рад у сменама, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице.

Дакле, сменски рад се може вредновати и исплаћивати на два начина:

- **приликом утврђивања основне зараде или**
- **путем увећања зараде -најмање 26% од основице.**

Наведено потврђује и Министарство рада: *“Запослени има право на увећану зарату у висини утврђеној општим актом и уговором о раду за рад у сменама, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице. Уколико запослени ради на пословима на којима се рад у сменама јавља стално, а не повремено у току месеца*

или у току године, тада овај рад треба вредновати кроз основну зараду. Уколико је рад у сменама вреднован као елемент основне зараде, тада запослени за рад остварен по том основу нема право на увећану зараду” (Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, бр. 120-01-00004/2007-02 од 8.4.2007. године)

У складу са цитираном законском одредбом, као и мишљењем Министарства рада, неспорно се може утврдити да уколико је општим актом предвиђено увећање основне зараде за рад у смени (кроз увећани коефицијент за сменски рад) нема основа за увећање зараде за сменски рад и по другом основу, односно за увећање зараде од минималних 26%.

Члан 108. став 3. Закона о раду, тренутно важећег, прописује да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама.

Дакле, ни после измена Закона о раду није предвиђена посебна накнада за сменски рад, већ је исто препуштено послодавцима.

4. УВЕЋАЊЕ ПЛАТЕ ЗА СМЕНСКИ РАД У МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Правилником о платама запослених у Министарству унутрашњих послова СТ 01 стр.пов. 3320/12-4 од 03.04.2012. године, стр. пов. 01 број 215/14-26 од 27.06.2014. године и стр. пов. 01 број 1205/15-6 од 14.04.2015. године, уређују се новчана примања запослених у Министарству унутрашњих послова утврђивањем садржаја обрачуна плате, накнаде плате, врсте и висине коефицијената плате, новчаних додатака на плату и других новчаних примања, у вези са радним односом у Министарству.

Према одредби члана 2. наведеног правилника, плата запосленог се састоји од основне плате (која се састоји од основице коју утврђује Влада и утврђених коефицијената плате), додатака на плату и припадајућег пореза и доприноса из плате.

Чланом 4. Правилника прописано је да су коефицијенти плате који чине основну плату:

- 1) **основни коефицијент**, који се састоји из коефицијента платног разреда и коефицијента звања, односно чина и
- 2) **додатни коефицијент**.

Чланом 7. истог правилника, прописано је да се додатни коефицијент састоји из:

- 1) коефицијента бенефиције (УСО),
- 2) **коефицијента нередовности у раду (СТН)**,
- 3) коефицијента одговорности и сложености (ОС).

Сходно члану 9. наведеног правилника, коефицијент нередовности у раду утврђује се у односу на радна места у Министарству која у својој номенклатури садрже одреднице нередовне организације посла у виду **рада у смени**, турнуса или других учесталих нередовности у раду и утврђује се у висини:

- рад у смени / турнус / учестала нередовност (СТН)

0.145

Чланом 11. Правилника о платама запослених у Министарству унутрашњих послова запослени има право на додатак на плату за сменски рад у случају да није вредновано кроз коефицијент плате – увећање 0.145.

Чланом 187. ставом 1. тачка 5. Закона о полицији, као један од облика увећања плате прописано је да полицијски службеник остварује право на увећану плату у висини утврђене овим законом, и то за рад у смени, рад у турнусу или другу нередовност у раду која није вреднована у основној плати- за сваки сат рада у висини 28,6% вредности радног сата основне плате, **ако ради на пословима на којима се рад у смени или рад у турнусу обавља повремено.**

И раније важећим Законом о полицији, чланом 147а. ставом 1. тачка 3. као додатак на плату било је предвиђено, поред осталог, за рад у смени - 28,6% од основне плате, ако ради на пословима на којима се сменски рад уводи повремено.

Из наведеног произилазе два услова за остваривање права на увећање плате по основу сменског рада кроз додатак на плату (у висини од 28,6%), и то:

- да полицијски службеник рад у смени обавља само повремено и
- да полицијски службеник није распоређен на радном месту на ком се сменски рад вреднује при утврђивању основне плате кроз додатни коефицијент за сменски рад - увећање од 0.145.

5. ЗАКЉУЧАК

Из напред наведеног се може утврдити да Министарство унутрашњих послова прописује оба начина исплате додатка на плату за сменски рад (кроз основну плату и кроз додатак на плату), а који се не могу применити истовремено, јер један другог искључују.

Евидентно је да је Министарство унутрашњих послова, као послодавац, прописало одговарајућим подзаконским актом, право да запослени који раде у режиму сменског рада, имају увећање основне плате, утврђено кроз додатни коефицијент за сменски рад 0.145, па самим тим не постоји обавеза, нити основ да се запосленима који у континуитету раде у режиму сменског рада исплаћује процентуални додатак на плату за сменски рад.

Супротно поступање, и исплаћивање додатка на плату по оба основа, представљало би кршење како општих одредби Закона о раду, тако и одредби Закона о полицији и Правилника о платама запослених у Министарству унутрашњих послова.

ПОМОЋНИК МИНИСТРА
НАЧЕЛНИК СЕКТОРА

Катарина Томашевић